

[Paul Dam.]

eller andet med, at den åndelige baggrund er væk. Det grundtvigske i snæver forstand er der måske ikke så meget af mere, men det, at forældrene føler sig ansvarlige for skolen og danner en virkelig levende forældre-kreds omkring den, er i live stadig væk, langt mere end det er om nogen offentlig skole.

Derfor er det godt, hvis friskolerne ikke holdes i live ved hjælp af lovgivningen, men i hvert fald ikke af lovgivningen forhindres i at leve videre. Og her må man nok lige gøre sig klart, at samfundsudviklingen har medført, at den del af en families indtægter, som igennem skatter går til at betale de offentlige udgifter, er blevet så meget større i vore dage, at det er sværere i dag at betale sine børns undervisning, end det har været for 100 år siden.

Det er derfor en utopi, men efter min mening en skøn utopi, at friskoler helt skulle betales af forældrene selv, skønt jeg må have lov at sige, at når man ser en række af de bestemmelser, der er i denne lov, og en række af de muligheder for offentlig indblanding i friskolernes liv, som dermed foreligger, må man næsten opfordre folk til at ofre det, det koster at udnytte skoleundervisningsfrihedsparagraffen fuldt ud og lave en skole, som ikke får offentlig støtte, men til gengæld har den fulde frihed, som efter min mening er så væsentlig for mennesker.

Der er en uløst konflikt i denne lov: ønsket om, at undervisningsfriheden skal være en realitet på den ene side, og på den anden det, at en støttelovgivning, som medfører, at der ofres betydelig større beløb på børn i friskolerne end i de offentlige skoler, naturligvis ikke er særlig rimeligt. Det er et problem, hvor store grupper der skal have friheden. Ja, det var ikke det, hr. Orla Møller sagde, det er en parafrase over det og måske en lidt illoyal parafrase. Men det er alligevel dér, det snerper hen. Vil vi give det enkelte menneske friheden, eller er vi kun interesseret i at give et vist antal mennesker friheden? Det er noget, der er ganske reelt i en lang række henseender i vore landkommuner i dag på grund af det svindende befolkningsgrundlag. Vil vi sige: nu er der så få mennesker, nu holder vi op med at tage hensyn til dem? Det er det, der i nogen grad

sker her. Jeg forstår, hvorfor det sker, jeg vil stemme for det for at undgå yderligere snak om denne lovgivning i øjeblikket, men jeg beder om, at man er opmærksom på, hvad det er, man gør, nemlig at man yderligere truer dels undervisningsfriheden, dels kulturlivet, folkelivet i vore landsogne, noget, som det efter min mening er nødvendigt at gøre noget ved.

Der er stillet et par ændringsforslag, og dem er vi glade for, men hvad betyder disse ændringer nu? Ja, det vil kun være muligt for et ganske forsvindende lille antal af de ældre grundtvigske friskoler på landet at have børnehaveklasse. En række af de friskoler, som netop i de forløbne 10 år har startet med børnehaveklasse, har lavet et værdifuldt arbejde med dem, et arbejde, som forældre-kredsen har stået helhjertet bag, vil ikke være i stand til at holde børnehaveklasse i fremtiden med disse tal.

For 8.-9. klassernes vedkommende betyder det, så vidt jeg kan regne ud, at ingen friskole — selv ikke den største i landet — vil kunne være sikker på at have 8. og 9. klasse hvert år. Det vil sige, at selv dér, hvor den største af landets grundtvigske friskoler uden for byerne eksisterer, er der ikke et frit valg, for der er valget mellem et offentligt skolevæsen, som begynder med en børnehaveklasse og ender med en 8.-9. klasse, og så at give børnene den begrænsede undervisning fra 1. til 7. klasse. Det er ikke ligestilling. Det kan måske ikke være anderledes, men man skal være klar over, hvad det er, man gør her: dette er ikke en sikring af forældrenes fuldstændige frihed.

Jeg tror i og for sig, at der kun er én vej ud af dette problem, og det er en så radikal ændring af det hele, at jeg nok skulle lade være med at stille ændringsforslag om det: det er det gode gamle princip om, at skolepengene skal følge barnet. Hvis det er sådan, at den udgift, som kommunen, det offentlige i det hele taget, har til et skoleseende barn, tilfalder den friskole, som barnet anbringes i, er resten af ansvaret forældrenes, og så ofres der ikke mere pr. barn til friskolebørnene end til andre børn. Så havde man klaret konflikten. Men der er altså en eller anden mærkværdig grund til, at dette gamle princip aldrig nogen sinde har kunnet gennemføres, og jeg har ikke turdet stille